Міністерство культури та стратегічних комунікацій України

Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до підготовки та проведення атестаційного екзамену

«КОМПОЗИТОРСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ»

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

спеціальності В5 «Музичне мистецтво»

освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво»

фахова профілізація «Композиція»

фахова профілізація «Електроакустична композиція»

Професійна кваліфікація:

«Композитор»

Харків – 2025

Затверджено науково-методичною радою
Протокол № 9 від «26» червня 2025 року

Укладачі:

кандидат мистецтвознавства,
доцент, завідувач кафедри
композиції та інструментування Ганна САВЧЕНКО

Заслужений діяч мистецтв України,
лауреат Національної премії
України імені Тараса Шевченка,
старший викладач кафедри
композиції та інструментування Алла ЗАГАЙКЕВИЧ

Атестаційний екзамен «Композиторська майстерність» є складовою підсумкової атестації здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Музичне мистецтво» та проводиться у формі публічної презентації музичних творів (у вигляді нотних текстів) відповідно до фахової профілізації здобувача. Презентація музичних творів має засвідчити належний рівень композиторської майстерності, сформованість образно-художньо мислення, самостійність творчих рішень і здатність до переконливої реалізації художнього задуму.

Метою атестаційного екзамену є комплексне оцінювання рівня сформованості професійних композиторських компетентностей та досягнення програмних результатів навчання, що виявляються у здатності здобувача освіти до самостійної творчої композиторської діяльності, реалізації образно-художньої концепції музичних творів відповідними художньо-технічними засобами, створення оригінальних, художньо переконливих та індивідуальних музичних творів в різних жанрах. Результати атестаційного екзамену засвідчують професійну готовність здобувача освіти до самостійної роботи у сфері композиторської діяльності, зокрема участі в концертних, фестивальних, конкурсних та інших мистецьких проєктах, і є підставою для присвоєння професійної кваліфікації *«Композитор»*.

Умовою допуску до комплексного атестаційного екзамену з фаху є успішне виконання здобувачем освіти індивідуального навчального плану.

Основні завдання атестаційного екзамену:

- оцінити рівень сформованості композиторського мислення та композиторської техніки;
- визначити здатність створювати музичні композиції в різних жанрах;
- вміння реалізовувати власну образно-художню концепцію твору відповідними композиторськими художньо-технічними засобами;
- вміння створювати музичні композиції для різних складів;
- рівень володіння мистецтвом оркестрування;
- рівень володіння камерним письмом;
- оцінити якість оформлення нотного тексту (партитури);
- оцінити здатність до презентації власних творів в анотаціях;
- визначити рівень творчої самостійності, художньої оригінальності та індивідуальності композиторської творчості;
- підтвердити готовність до професійної композиторської діяльності.

Атестаційний екзамен спрямований на комплексну перевірку сформованості загальних і спеціальних компетентностей та досягнення програмних результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Музичне мистецтво»:

Загальні компетентності:

ЗК2 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК4 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК5 Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.
ЗК6 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК9 Здатність працювати автономно.

Спеціальні компетентності:

СК1 Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні

концепції.

СК2 Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

СК3 Здатність розробляти і реалізовувати творчі проєкти зі створення, інтерпретації, аранжування та перекладу музики.

СК4 Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській діяльності.

СК5 Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної і виконавської інтерпретації.

СК7 Здатність аналізувати виконання музичних творів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, зокрема із використанням можливостей сучасних інформаційних ресурсів.

СК8 Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї та художню інтерпретацію під час публічного виступу.

Програмні результати навчання:

РН1 Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності.

РН3 Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

РН4 Професійно аналізувати музично-естетичні стилі та напрями.

РН5 Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.

РН6 Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

РН7 Володіти термінологією музичного мистецтва та його понятійно-категоріальним апаратом.

РН9 Здійснювати ефективне управління мистецькими проектами, зокрема, їх планування та ресурсне забезпечення.

РН10 Приймати ефективні рішення в галузі культури і мистецтва, аналізувати альтернативи та оцінювати ризики.

Атестаційний екзамен передбачає публічну демонстрацію музичних творів відповідно до фахової профілізації.

Програма атестаційного екзамену має відповідати освітньому та професійному рівню магістра, демонструвати індивідуальний композиторський потенціал здобувача освіти та передбачати презентацію музичних творів, які дають можливість комплексно оцінити його професійні компетентності. Під час написання музичних творів доцільно враховувати їх жанрове різноманіття та можливість виявлення композиторського стилю. Програма має бути затверджена на засіданні випускової кафедри.

На атестаційний екзамен подається:

1–2 твори одночастинної/циклічної композиції для симфонічного оркестру/для симфонічного оркестру із солістом/солістами/хором тривалістю від 10 хвилин;

2–3 камерні твори для різних складів.

Для фахової профілізації “Електроакустична композиція” обов’язковим є використання засобів електроакустичної музики.

Обов’язковою є наявність професійно оформлених нотних текстів музичних творів (партитур). Твори мають супроводжуватись анотаціями із зазначенням концепції, жанру, форми, тематизму і засобів його розвитку, техніки письма.

Підготовка здобувача освіти до атестаційного екзамену здійснюється протягом усього періоду навчання та передбачає послідовне формування композиторських компетентностей. Проходження «Практики за фахом» обсягом 6 кредитів ЄКТС створює можливості для набуття досвіду композиторської діяльності, участі у фестивалях, конкурсах та інших творчих заходах. Відомості про результати практики та участь у творчих заходах відображаються у звіті з практики за фахом і можуть бути враховані під час комплексного оцінювання професійної готовності здобувача освіти до присвоєння кваліфікації *«Композитор»*.

За результатами публічної презентації музичних творів екзаменаційна комісія, до складу якої долучено представників ринку праці (роботодавців), які мають переважне право голосу при ухваленні рішення щодо присвоєння / відмови у присвоєнні професійної кваліфікації *«Композитор»*, встановлює рівень досягнення програмних результатів навчання та сформованості відповідних професійних компетентностей, передбачених ОПП «Музичне мистецтво», оцінює не лише образно-художню переконливість музичних творів, а і рівень їх технічної реалізації технічної майстерності та готовність здобувача до професійної діяльності.

Результати екзамену оголошуються у день його проведення після оформлення протоколів екзаменаційної комісії.

Критерії оцінювання

Оцінювання програми атестаційного екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою з урахуванням рівня образно-художньої переконливості, технічної композиторської майстерності, самостійності композиторських рішень, оригінальності творчого мислення, коректності оформлення нотного тексту (партитури), фаховості анотацій.

Відповідність балів за шкалою ЄКТС та університетською шкалою

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЄКТС	ОЦІНКА ЗА ШКАЛОЮ УНІВЕРСИТЕТУ
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
від 0 по 34	F	

90–100 – A – відмінно

Здобувач освіти демонструє високий рівень сформованості професійних компетентностей композитора та повне досягнення програмних результатів навчання. Представлені музичні твори відзначаються високим рівнем професійної

майстерності, оригінальністю творчого мислення, художньою переконливістю, стилістичною та жанровою точністю. Здобувач освіти створює та послідовно реалізує власну художню концепцію, демонструє глибоке розуміння закономірностей музичної драматургії, композиційної форми, тематичного розвитку, гармонічної, фактурної, ритмічної та тембрової організації музичного матеріалу. Володіє широким спектром сучасних і традиційних засобів музичної виразності та використовує їх відповідно до творчого задуму.

Композиційні рішення відзначаються цілісністю, логічністю та індивідуальністю. Твори демонструють сформований авторський стиль, високий рівень самостійності та творчої ініціативи. Здобувач освіти здатний обґрунтувати власні композиційні рішення, професійно презентувати результати творчої діяльності та здійснювати їх критичний аналіз. Нотний текст оформлений коректно і охайно. Анотації переконливі.

Творчий доробок демонструє готовність здобувача освіти до самостійної професійної діяльності композитора, реалізації авторських проєктів та участі у сучасному мистецькому процесі.

82–89 – B – добре

Здобувач освіти демонструє достатньо високий рівень сформованості професійних компетентностей композитора та досягнення основних програмних результатів навчання. Представлені музичні твори є професійно підготовленими, художньо переконливими, стилістично та жанрово обґрунтованими. Художня концепція творів загалом сформована та послідовно реалізована, проте окремі композиторські рішення можуть бути недостатньо глибокими чи оригінальними. Здобувач освіти володіє основними засобами композиторських технік, демонструє достатнє розуміння форми, драматургії, тематичного розвитку, гармонії, фактури, ритму та інструментування.

Можливі окремі недоліки у формотворенні, розвитку тематичного матеріалу, балансі композиційних елементів, тембровому або фактурному рішенні, які не порушують загальної художньої цілісності твору. Нотний текст оформлений коректно і охайно, з поодинокими недоліками. Анотації в цілому переконливі.

Здобувач освіти здатний самостійно реалізовувати основний творчий задум, аргументувати власні рішення та професійно презентувати власні твори.

75–81 – C – добре

Здобувач освіти демонструє достатній рівень сформованості професійних компетентностей композитора та загалом досягає визначених програмних результатів навчання. Представлені твори мають сформований художній задум і демонструють володіння основними принципами композиторської техніки. Композиційний матеріал організований загалом логічно, однак реалізація творчого задуму не завжди є послідовною та переконливою. Здобувач освіти володіє основними засобами музичної виразності, проте не завжди використовує їх достатньо диференційовано та творчо.

Недоліки можуть виявлятися у формотворенні, драматургічному розвитку, тематичній роботі, гармонічній мові, фактурі, ритмічній організації, інструментуванні чи стилістичній цілісності. Індивідуальність композиторського мислення виявляється частково. Нотний текст оформлений у цілому коректно, з

певними недоліками. Анотації дають уявлення про художній задум та його реалізацію.

Здобувач освіти здатний самостійно створювати завершені композиції, проте потребує подальшого розвитку творчої самостійності, оригінальності та послідовності реалізації авторського задуму.

64–74 – D – задовільно

Здобувач освіти демонструє мінімально достатній рівень сформованості професійних компетентностей композитора та часткове досягнення програмних результатів навчання. Представлені музичні твори демонструють загальне володіння основами композиторської техніки, проте характеризуються помітними художніми, структурними та технічними недоліками. Художня концепція творів недостатньо сформована або реалізована непослідовно. Спостерігаються проблеми з формотворенням, логікою тематичного розвитку, музичною драматургією, гармонічною та фактурною організацією, ритмом, інструментуванням або тембровим балансом.

Засоби музичної виразності використовуються переважно на базовому рівні, недостатньо диференційовано та не завжди підпорядковані цілісному художньому задуму. Авторська індивідуальність проявляється недостатньо виразно. Нотний текст оформлений із суттєвими недоліками. Зміст анотацій не повною мірою розкриває концепцію творів.

Здобувач освіти здатний створити окремий завершений композиційний матеріал, однак потребує суттєвого вдосконалення професійної техніки, творчого мислення та навичок самостійної реалізації художньої концепції.

60–63 – E – задовільно

Здобувач освіти демонструє мінімальний рівень сформованості професійних компетентностей композитора, достатній лише для виконання окремих професійних завдань, та мінімально допустимий рівень досягнення відповідних програмних результатів навчання. Представлені твори мають суттєві композиційні, технічні та художні недоліки, однак загалом дозволяють визначити авторський задум, жанрово-стильові ознаки та основний художній зміст.

Художня концепція недостатньо сформована, музична драматургія та засоби композиторської техніки використовуються обмежено. Виявляються проблеми з організацією форми, тематичним розвитком, гармонією, фактурою, ритмом, інструментуванням та логікою розвитку музичного матеріалу. Нотний текст оформлений із грубими недоліками і помилками. Зміст анотацій не розкриває концепцію творів

Здобувач освіти демонструє обмежену самостійність у створенні та опрацюванні композиційного матеріалу, потребує значної допомоги у формуванні та реалізації авторського задуму.

35–59 – FX – незадовільно

Здобувач освіти демонструє недостатній рівень сформованості професійних компетентностей композитора та не досягає мінімально необхідного рівня програмних результатів навчання. Представлені музичні твори характеризуються значними недоліками у сфері композиційної техніки, формотворення, тематичного розвитку, гармонічної, фактурної, ритмічної та тембрової організації музичного

матеріалу. Відсутня або недостатньо сформована цілісна художня концепція.

Стилістичні та жанрові особливості реалізовані недостатньо переконливо. Композиторські рішення мають фрагментарний або непослідовний характер, музична драматургія не забезпечує цілісності твору. Нотний текст оформлений із грубими помилками. Анотації або відсутні або не відповідають концепції творів.

Здобувач освіти не демонструє необхідного рівня самостійності у творчій роботі, недостатньо здатний аналізувати та обґрунтовувати власні композиційні рішення. Виявлений рівень підготовки не забезпечує належної готовності до професійної діяльності композитора.

0–34 – F – незадовільно

Здобувач освіти не демонструє сформованості професійних компетентностей композитора та не досягає програмних результатів навчання, необхідних для професійної творчої діяльності. Представлені музичні твори не відповідають професійному рівню магістра, характеризуються значними недоліками у сфері композиторської техніки, формотворення, музичної драматургії, тематичного розвитку, гармонії, фактури, ритмічної та тембрової організації.

Відсутня сформована авторська концепція та здатність послідовно реалізувати художній задум. Композиційний матеріал організований фрагментарно, логіка його розвитку недостатньо обґрунтована, жанрово-стильові ознаки реалізовані непереконливо. Здобувач освіти не демонструє належного рівня професійного композиційного мислення, не здатний самостійно створити та завершити художньо цілісний музичний твір, обґрунтувати власні творчі рішення та здійснити його професійну презентацію. Нотний текст оформлений з численними грубими помилками. Анотація відсутня.

Відсутні ознаки сформованості компетентностей, необхідних для присвоєння професійної кваліфікації «Композитор».